

ПРИКАЗИ И БИЉЕШКЕ

Божидар Шекуларац ДОБРИЛОВИНА И ДОБРИЛОВИНСКИ КАТАСТИК

У богатој и бурној историји мојковачког краја, Манастир Добриловица, подигнут на крају XVI вијека, имао је крупнију улогу. Манастир је, кроз вјеке, био у служби народа. Од првог дана, постао је духовни и политички центар и жариште ослободилачке борбе не само за просторе данашње мојковачке општине, него много шире. Манастир је у XVII, XVIII и XIX вијеку био мјесто састајања и договора представника српског народа из шире околине, како се он у овом периоду тада називао, противу окупаторског турског царства. Утицај Манастира, што се види из података објављених у књизи, осјећао се у цијелом Потарју и његовом залеђу, у Полимљу, доброг дијела пљеваљског региона, Шаранцима, Дробњацима, Ровцима, па чак и у Метохији. Значај Манастира Добриловине види се и по томе, што се помиње у Катастику Светогорског манастира Хилендар, и у списку његових приложника, манастир је добро заступљен. Манастир је дијелио судбину народа свога краја, па је због своје активности више пута страдао од турских најезда када је уништavana његова имовина и драгоцености. Рукопис је и од раније побуђивао интересовање не малог броја истраживача, али су о њему дати успутни и фрагментарни осврти.

Др Шекуларац се прихватио посла да Катастик — важан рукопис, посебно обради, са више стра-

на освијетли и заједно са фотокопијама свих 29 листова, презентира јавности.

Иако је предмет рада у првом раду Катастик, али је Шекуларац с пуним правом обрадио и сам манастир Светог Ђорђа у Добриловини, као центар збивања у Затарју, у коме је, и настао рукопис. Предмет његовог интересовања су и средњовјековне повеље. У књигу је уврштено и народно библиотекарство у мојковачком крају, које аутор с правом повезује са манастиром Добриловином, у ком је и радила прва школа у Затарју. Др Шекуларац је до сада дао најцрпнију историју Манастира Добриловине. Дати су подаци о положају хришћанског односно српског становништва, како се оно онда исказивало и називало у Потарју.

У књизи је донесен и списак свих монаха који су слушали у манастиру у периоду од 1593. до 1866, а за које је Шекуларац могао наћи податке — њих 56, а што је важан податак за историју манастира.

Трагајући за подацима о манастиру у Добриловини, Шекуларац је нашао и доста података о богатој библиотеци овог манастира, а и о њеној тужној судбини која ју је задала минуваних столећа.

Најзначајнији дио књиге за науку је поглавље „Катастик манастира Добриловине“. У проучавању Катастика или земљишина манасти-

ра Добриловине др Шекуларац је имао доста потешкоћа, јер је поједине податке морао провјеравати по више пута, нарочито када је требало утврдити неку годину, пошто је писаних података веома мало. Иако је рукопис доста кратак по обиму свега 29 листа, али има велики значај и то за више научних дисциплина. Катастик је као што смо то већ рекли, био и раније предмет интересовања научних радника али није објављен у цјелини, нити је обрађиван као цјелина, него су само давати фрагментарни описи и то приликом обраде неког другог проблема. Овај за науку значајни рукопис др Шекуларац га је први у цјелини научно обрадио. Проучавањем Катастика др Шекуларац је настојао да утврди вријеме његовог настајања. Утврдио је да се у њему налази велики број лица за које је нашао податке и у другим изворима. Првоименовани игуман у Катастику из манастира Добриловине Јоанин помиње се у записима 1609 године, као човек чијим је трудом сазидана и живописана манастирска црква.

На основу анализе и провјере података, аутор књиге констатује да је Катастик настао почетком XVII вијека, али да је допуњаван више пута, чак и после његовог преношења у манастир Никољац 1833. године, када је, каже, по свој прилици написан *Бјелополски поменик*, Добриловински катастик не само што има изузетну вриједност као рукопис, него доноси и бројне податке за економске и социјалне прилике, ширег региона бивше колашинске области, за период око два вијека, о животу становништва ове регије и његовој непрестаној борби са Турцима. Рукопис има драгоцјених података за топографију, топономастику, за лингвистику и језичка истраживања.

Дат је палеграфски опис рукописа. Само на првој страни Шекуларац је утврдио четири врсте слова. Даље се говори и о типу ћирилица, о томе како је текст писан, као и о другим карактеристикама рукописа.

У књизи су објављена и 43 записа о Манастиру Добриловини, који

почев од 1593. године садрже драгоцјене податке.

Шекуларац доноси и закључке, о називима појединих топонима — мјеста и настоји да објасни како су поједини топоними добили називе, како под истим или измијењеним називом постоје и данас: Брсково, Прошћење и његови засеоци и међе као и остале топониме груписане око села Прошћења на десној обали Таре и око села Бистрице на лијевој обали исте ријеке. Ради боље прегледности азбучним редом дата су 32 разматрана и помињана стара имена са њиховим свременим називима. Дијелом цитирамо ауторов закључак о овом питању:

„Упоредивањем старих и нових облика уноси се доста свјетлости у главни и обличку структуру имену и откривају се законитости живота земљописних имена. Уочљив је један континуитет у понављању неких назива који се и данас употребљавају онако како су се употребљавали у XIII вијеку, док су неки претрпјели извјесне промјене. Имена са подручја Мојковца и шире околине су углавном словенског поријекла”.

Наведени су и топоними који упућују на рударство у овом крају, односно на рудник Брсково, као и на оне који су употребљени од заонима и фотонима.

Последње поглавље ове добре књиге је народно библиотекарство у општини Мојковац. У тексту је исцрпно приказан историјски развој библиотекарства на подручју садашње Мојковачке општине са освртом на данашње стање. Дат је попис извора и литературе, који износи 73 јединице, што је још један доказ вриједности ове књиге.

Књига, Добриловина и Добриловински катастик, је добра књига — монографија која има сва својства научног рада. Овом монографијом др Божидар Шекуларац дао је научни допринос у проучавању прошлости не само простора данашње мојковачке општине, него знатно шире.

Новица Ракочевић